

KOMUNIKAT PRASOWY nr 40/23

Luksemburg, 2 marca 2023 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-718/21 | Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego)

Rzecznik generalny Athanasios Rantos ma wątpliwości co do tego, by mechanizm wyrażania przez KRS zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez polskich sędziów po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku dawał wystarczające gwarancje niezależności

Decyzja o wyrażeniu lub odmowie zgody na ewentualne dalsze zajmowanie stanowiska sędziego nie może opierać się na zbyt niejasnych i trudnych do zweryfikowania kryteriach

W Polsce ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowi, że sędziowie pragnący dalej zajmować stanowisko sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku są zobowiązani oświadczyć Krajowej Radzie Sądownictwa (Polska, zwanej dalej „KRS”) swoją wolę w tym względzie. To oświadczenie woli powinno zostać złożone w przewidzianym prawem terminie, którego niedochowanie powoduje niedopuszczalność wniosku. KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione między innymi interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym.

Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (zwana dalej „Izbą Kontroli Nadzwyczajnej”) prowadzi postępowanie w sprawie odwołania sędziego od uchwały KRS o umorzeniu postępowania w sprawie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez niego stanowiska z powodu złożenia oświadczenia woli w tym przedmiocie po terminie określonym w ustawie. Izba Kontroli Nadzwyczajnej wystąpiła do Trybunału z pytaniem, czy ustawodawstwo krajowe narusza wyrażoną w Traktacie o Unii Europejskiej zasadę nieusuwalności i niezawisłości sędziów, ponieważ, po pierwsze, ustawodawstwo to uzależnia dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku od zgody innego organu oraz po drugie, przewiduje skutek prekluzyjny w przypadku złożenia właściwego wniosku z przekroczeniem terminu przewidzianego prawem.

W przedstawionej dziś opinii rzecznik generalny Athanasios Rantos zauważył na wstępie, że w związku z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym poruszona została kwestia, czy Izba Kontroli Nadzwyczajnej ma status „sądu” w rozumieniu Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który jest uprawniony do występowania do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi. Wątpliwości związane z niezależnością tej izby dotyczą w szczególności powołania zasiadających w niej sędziów na podstawie – następnie uchylonej – uchwały KRS, której niezależność została podważona w szeregu wyroków Trybunału¹. Ponadto Europejski Trybunał Praw Człowieka (zwany dalej „ETPC”)² stwierdził, że dwa składy orzekające Izby Kontroli Nadzwyczajnej, w których zasiadali trzej sędziowie

¹ Wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., sprawy połączone, A.K. i in. (*Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego*), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, pkt 136–145 (zob. także komunikat prasowy nr [145/19](#)); z dnia 2 marca 2021 r., A.B. i in. (*Powołanie sędziów Sądu Najwyższego – Odwołanie*), C-824/18, pkt 130, 131 (zob. także komunikat prasowy nr [31/21](#)).

² Wyrok ETPC z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819).

powołani na podstawie tej uchwały KRS, nie stanowią „sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC”).

W tym względzie rzecznik generalny stanął na stanowisku, że wykładnia zasady niezawisłości w kontekście uprawnienia do występowania do Trybunału w trybie prejudycjalnym wymaga badania odmiennego i odrębnego od tego, które jest konieczne, odpowiednio, w kontekście wyrażonej w Traktacie o Unii Europejskiej zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów i w kontekście zapisanego w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej prawa do skutecznego środka prawnego, a to z uwagi na różne cele i funkcje tych norm.

Zdaniem rzecznika generalnego **pojęcie „sądu” uprawnionego do występowania do Trybunału w trybie prejudycjalnym ma charakter „funkcjonalny”,** który wiąże się zasadniczo z brakiem podległości hierarchicznej względem administracji organu, który zwrócił się z pytaniem, a nie osób w nim zasiadających. Wynika stąd, że **ewentualne nieprawidłowości związane z powołaniem członków składu orzekającego mogą pozbawić organ jego statusu „sądu” w tym znaczeniu tylko wówczas, gdy zagrażają samej zdolności orzekania przez ten organ w sposób niezawisły.** Tej oceny nie zmienia odmienne stanowisko ETPC, ponieważ dokonana przez ETPC wykładania wiąże się raczej z poszanowaniem prawa do skutecznej ochrony sądowej. W konsekwencji może ona odgrywać rolę w stosowaniu Karty praw podstawowych, jednak niekoniecznie mieć znaczenie w odniesieniu do uprawnienia do występowania do Trybunału w trybie prejudycjalnym. **W związku z powyższym w przekonaniu rzecznika generalnego Izba Kontroli Nadzwyczajnej skutecznie wystąpiła do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, a Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na zadane pytania.**

Następnie, co się tyczy zadanych pytań, rzecznik generalny przypomniał, że w swoim orzecznictwie Trybunał dopuszcza, by państwa członkowskie przewidziały udział organu niebędącego częścią wymiaru sprawiedliwości (czy to niezależnego, czy to będącego częścią władzy ustawodawczej lub wykonawczej) w podejmowaniu decyzji dotyczących między innymi powoływania sędziów lub przedłużenia ich czynnej służby³. Z tego względu uznał on, że nawet jeżeli w wyniku niedawnych reform polskiego sądownictwa KRS stała się „instytucją zależną”, kontrolowaną przez władzę wykonawczą, **okoliczność, że przysługuje jej uprawnienie do wyrażenia lub odmówienia zgody na ewentualne dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, sama w sobie nie wystarczy do tego, by można było stwierdzić istnienie naruszenia zasady niezawisłości sędziowskiej.**

Jednakże, co się tyczy warunków materialnoprawnych i zasad proceduralnych, rzecznik generalny zauważył, że **kryteria, na których opierają się decyzje dotyczące dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego są zbyt niejasne i nieweryfikowalne**⁴. Wątpliwości budzi także fakt, że polska ustawa nie przewiduje terminu, w którym KRS jest zobowiązana przyjąć uchwałę w tej kwestii.

Zważywszy na całokształt istotnych elementów o charakterze faktycznym i prawnym, które dotyczą zarówno charakteru KRS, jak i sposobu, w jaki organ ten wypełnia wyznaczoną mu rolę, rzecznik generalny uznał, że wyrażona w Traktacie o Unii Europejskiej zasada nieusuwalności i niezawisłości sędziów **stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które uzależnia skuteczność oświadczenia woli sędziego o dalszym zajmowaniu stanowiska sędziego po ukończeniu wieku przejścia w stan spoczynku od uzyskania zgody organu, w przypadku którego został wykazany brak niezależności od władzy ustawodawczej lub wykonawczej, i który podejmuje swoje decyzje na podstawie niejasnych i trudnych do zweryfikowania kryteriów.**

Co się tyczy prekluzji złożonego po terminie oświadczenia woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego, rzecznik generalny wskazał, że **jasne i przewidywalne terminy na złożenie tego oświadczenia woli stanowią obiektywne wymogi proceduralne, które mogą przyczynić się do zapewnienia pewności prawa i obiektywności omawianego postępowania w całości.** Ustalony przez odniesienie do dnia urodzin sędziego sześciomiesięczny

³ Wyroki: z dnia 24 czerwca 2019 r., *Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego)*, [C-619/18](#), pkt 108, 110 (zob. także komunikat prasowy nr [81/19](#)); z dnia 5 listopada 2019 r., *Komisja/Polska (Niezależność sądów powszechnych)*, [C-192/18](#), pkt 119 (zob. także komunikat prasowy nr [134/19](#)).

⁴ Podobnie jak w przypadku, którego dotyczył wyrok w sprawie [C-192/18](#), pkt 119, 122.

termin przewidziany przez polską ustawę jest, zdaniem rzecznika generalnego A. Rantosa, wystarczająco długi, aby umożliwić temu sędziemu podjęcie przemyślanej decyzji co do możliwości oświadczenia przez niego woli dalszego zajmowania stanowiska. Jednocześnie **niemożność przywrócenia takiego terminu nie naraża sędziów na żadne naciski ani wpływy z zewnątrz, a ponadto uniemożliwia KRS skorzystanie w tym zakresie z uprawnień dyskrecjonalnych**. Niezależnie od powyższej oceny, rzecznik generalny pozostawił Izbie Kontroli Nadzwyczajnej zbadanie kwestii, czy ten termin prekluzyjny jest proporcjonalny.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Jarosław Zasada ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106.

Pozostańmy w kontakcie!

